

G İ R İ Ş

Büyük Konstantin tarafından İmparatorluk merkezinin Bizans şehrine nakli tarihi olan 330 mayısından sonra ortada yeni bir sanat ve yeni bir mimarî tarzı görünmeğe başladı. Gerçi bu eserlere Bizans sanatı adını vermek güç ise de Dioklesiyen (284-305) zamanında Romen sanatının mühim bir istihaleye uğradığı inkâr edilemez. Bu İmparator zamanında kadim mâbed inşasını tahdid eden umumî kaide ve düsturlar temamiyle terk edildi. Roma'da sonraları kiliseye çevrilen Dioklesiyen hamamları bu istihalenin başlangıç noktasıdır. Hatta yine bu İmparator tarafından inşa edilen Jübiter mâbedinde eski Romen mimarîsinin umumî kaideleri pek mühim değişikliklere uğramıştır. Eyaletlerdeki yeni yapılarda bu cihet, o zamana kadar rastlanmamış nisbette göze çarpar. Konstantin önceleri yani müşrikliğe bağlı ve sadık kaldığı sırada inşa ettirdiği Roma'daki zafer takında olduğu gibi diğer mebanide dahi bu değişiklik pek o kadar bariz bir şekil arz etmez. Fakat ^{sonra} 313'den ^{Karşı} Hıristiyanlığın res-
artan meyl ve himayesi ^{zümri} men kabul (ile bu dinin ^{bir} saliki ve koruyucusu olduğu andan itibaren dinî mebanide değişiklikler kuvvetle göze çarpar. Bu tarihten itibaren şarkın sanatkarları yeni yeni telakkilere uyarak Hıristiyan âleminin beklediği bir sanat ve mimarînin yer yer meydana çıkmasına âmil olmuşlardır. Kons

Konstantin yeni dinde öncülük yapıyordu. Evvelâ Kudüs'de S. Sepulcre denilen ve sonraları harap olması üzerine İmparator Jüstinyen tarafından yeniden inşa edilen ^{İsânın merkezi} merkadi İsa'yi yaptırdı. ^{Daha sonraları} Tacının ortasına Hazreti İsa'ya ait monogramı koydu ve bu âlâmet Hıristiyanlığın remzi olarak kullanıldı .

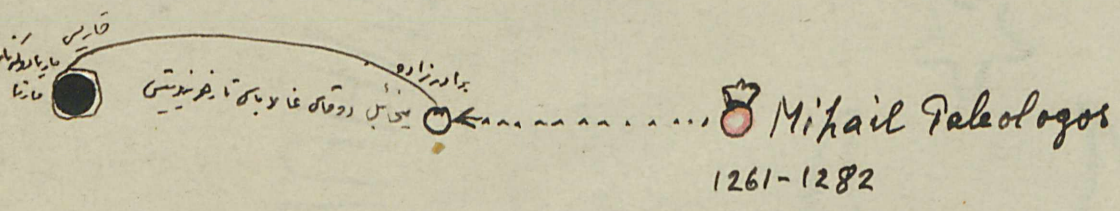
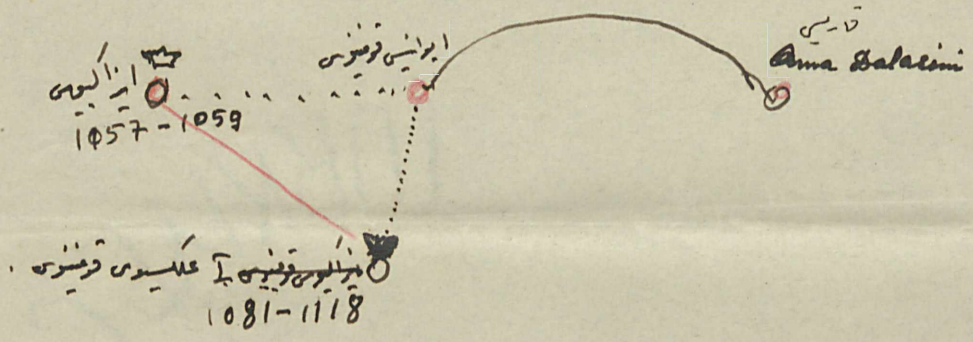
صلاواته
نام بر سر
در کتب

326
335

rımızın bilgi ve hatıralarını tazelemekten ibarettir.

Bu hususu açıklarken şu küçük eserin hazırlanması sırasında yardımlarına mazhar olduğum aziz dostlarım Prof. Arif Mansel ve ^{ile}VL. Mirmiroğlu ^{ile} Bekir Şükrü Eğeli ^{ve}ye teşekkür etmeği borç bilirim.

سازگار استوار اولدو، نه
ایزله بیله دورده نه
بیلد سینی دورده

1280
11080
230

500
260
240
240 40

210
50
260

beraber bizim yerinde yaptığımız uzun incelemeler, inşaî tarz ve teknik bakımından Paraklesiyon ile merkezî bina arasında bariz bir zaman farkı mevcut olduğunu göstermektedir. Hiç şüphe yok ki, merkezî bina inşa tarihi mazbut olan paraklesiyona nisbetle daha yaşıdır. Sayın Mamboury'de (Rehberi seyyahin) kitabında bu kiliseden bahsederken merkezî binayı VIII.ci yüzyıla kadar çıkarmakta ve iptidai kilisenin pek güç farkolundugunu ilâve etmektedir. Millingen ve Gurlitt de dahi fazla malûmata tesadüf edilemez.

Şehrimiz Bizans âbideleri hakkında derin malûmatı ve değerli neşriyatıyla maruf olan Sayın Prof.Dr.A.M. Schneider eski müelliflere atfen Chor'da duran bir kitabenin delâletiyle Glava'ın binasından evvel bir kilise mevcut olduğunu ve bu kitabe kilisenin banisi olan Yohannes Comninos isminin geçmekte olduğunu söyleyerek bu ismin İyovanis Comninos'un 1067 de ölen büyük babasının olması ihtimalini öne sürer. (6)

Skarlatos Vizantios ve Sotiriu isimindeki müellifler, kilisenin inşa tarihi ve bânisi hakkında daha etraflı ve mukni malûmat vermişlerdir. (7)

Bu izahlara göre, Pamma Karistos kilisesi büyük Domes-tik İyovanis Comninos ve karısı Anna Dalasini tarafından inşa edildiğine hüküm etmekte hata olmaz. İyovanis Comninos İmparator İzakiyos Comninos'un (1057-1059) kardeşi ve İmparator I.ci Aleksiyus Comninos'un (1081-1118) babasıdır. Anna Dalasin ise, Bizans İmparatorluğunun İtalya'daki eyaletlerinden birinin valisi olan Haron'un kızı idi. *Su halde merkezî binanın XI.ci asır yapılarından olduğu izahur eder.*

İstanbul'un Latinler tarafından işgali müddetince çok bakımsız kalan Pamma Karistos onarıma ~~onarıma~~ muhtaç bir hale

memiş deyildir. Camiye çevrildikten sonra bilhassa doğuya bakan ve bu cepheye intibak etmeyen mustatıl birer pencere açılmıştır. Üst üste üç sıra halinde arkatür tabir edilen höcre şeklindeki tıklı kemer, iki silme ile yekdiglerinden ayrılmışlardır. Ortadaki absid iyi muhafaza olunmuştur. Bunun sağındaki dar ve tam kemerli pencere ise tamamen denecek derecede örülmüştür. Arkatürlerden ötekinin yanlarında güzel başlıklar taşıyan fakad maalesef bugün kırılmış han köşeli ve üzeri palmet ve nebat saklarını havi narın birer sütunca vardır.

Pammakaristos'un dış cephesi umumiyetle dört sıra taş, dört sıra tuğla örülmüş ve araları derzlenmiştir. Taşların oldukça düzgün yontulmuş olması ve tuğla motiflerin mevcudiyeti, binanın dış yüzünün sıvasız olarak yapıldığını isbat eder. Son senelerde binayı tamire memur edilen Vakıflar idaresinin sayın mimarı Vasfı Egeli sıvaları kaldırmış ve derzleme suretile hakiki restore usul ve şeklini muvaffakiyyetle tatbik etmiştir.

Alt sıra pencerelerin muahhar devirde açılmış olduklarını yukarda zikretmiştik. Güney cephedeki minareye yakın olan pencere nişinin vaktile temamilen sağır olduğu ve ötekinin de üstü yarım kemerli

کریکس Filok Samen (پلوریدیل) آنتی بیوتیک صحران اوزونده مفالم
ری بنا لری بولونریق مثلا، آیا این (عکس موزه) آیا سودیو (امیر آخو- الیاس بومس)
میرده توده (پوروم دیا میهنی) کلیلرک یا کلرند و یا یقینرند و چ ندرک

~~استان~~ Statische موهودین
صحران/پوروم فقط، طبیکی ریش بر بناط صرح اوزونده نامی
دانت ایسه اولدیس واضحی بوراره کویورون
هیچجه برده بولونسه دماقهه بیانیسی ریش و طبیکی تا بحال
مفع اولاندرک بلقنده ایلمیسی ایله صحت بر ما لقیده ده، و بر اوزن علی
تفهوه تورک تاریخ قوردنک ۱۹۶۸ قونقره نده بر تبلیغ ایله آهیلر

قراردینده
Paulokratoros (نویس ایامس) ۱۱

den zamanımıza kadar bir şey kalmamıştır. Hiç şübhesiz, bunlar kiliseler gibi itina ile inşa edilmiş metin yapılardan değillerdi. Hatta cesim bloklarla vücade getirilmiş olan mabedlerin bile hava tesiri ve yer sarsıntıları gibi tabiat hâdiseleri karşısında ne hâle gelmiş olduklarını izaha hacet yoktur

Inceleme sıralarında rastlanan önemli bir durum:

Pammakaristos Manastırı hakkında gerek eski ve gerek yeni literatürlerde ve hatta plân ve rölövesini yapan Ebersold ve Thiers gibi ma'ruf âlimlerin telifatında dahi binanın bir sarnıç üzerine yükseldiğinden asla bahsedilmemiştir.

Bu küçük kitabın vücade getirilmesi için yapılan incelemeler esnasında göçmüş döşemenin yardımıyla Pammakaristos'un büyük bir sarnıç üzerine inşa edilmiş olduğu görülmüştür. Asırlardan beri kendini gizlemiş olan bu sarnıcın oldukça müşkül şartlarla içine girilmiş, plan ve resimleri yapılmıştır.

(Lev. No. 5) "Mimarî tarihî müntesipleriyle Bizantinoloğların pek yerinde olarak ilgisini celbedecek olan bu mevzuun en önemli ciheti de bugün üzerindeki merkezi bina dediğimiz ilk yapının ne kadar saha işgal ettiğini meydana koymak itibarıyla mühim bir argüment teşkil etmiş olmasıdır. Bundan böyle sarnıcın ana duvarları dışını aşan kuzey ve güney galeriyle ekso-narteksin muahhar devirlerde yapılmış olduğuna tereddüde mahal kalmamıştır.

Pammakaristos'un kâin bulunduğu mevki ve çevresinin arzettığı hususiyetlere göre dinî bir site olduğunu kabul etmek

rımızın bilgi ve hatıralarını tazelemekten ibarettir.
Bu hususu açıklarken şü küçük ^{eser}eserin hazırlanması sırasında
da yardımlarına mazhar olduğum ~~aziz dostlarım~~ Bay Prof.
~~Arif Mansel~~ ve VI. Mirmiroğlu ile Bekir Şükrü Eğeli'ye ve
~~eseri~~ öz olarak İngilizceye çeviren Bayan Seniha Moralı'ya
teşekkür etmeği borç bilirim.

و سوره ای که در روز نهم از ماه رمضان
عادت است که در آن روز اول هر روز از آن روز

باید که سوره مودت را در آن روز و در هر روز
در آن روز ~~باید که سوره مودت را در آن روز~~
باید که سوره مودت را در آن روز

آمین

Boğaziçi Üniversitesi

Arşiv ve Dokümantasyon Merkezi

Kişisel Arşivlere İstanbul'da Bilim, Kültür ve Eğitim Tarihi

Aziz Ogan Koleksiyonu

OGNIST0602201